

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
" 31 " 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІНІІОТ
Святослав ПИТЕЛЬ
" 31 " 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з НІР
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
" 31 " 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни „МІСЦЕВІ ФІНАНСИ”

Ступінь вищої освіти - бакалавр

Галузь знань 07 „Управління та адміністрування”

Спеціальність 072 „Фінанси, банківська справа та страхування”

Освітньо-професійна програма „Фінанси”

Кафедра ФІНАНСІВ ІМ. С. ЮРІЯ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні семінарські	ІРС (год)	Тренінг КПЗ (год)	СРС (год)	Разом (год)	Екзамен (семестр)
Денна	IV	VIII	40	40	5	10	55	150	VIII
заочна	IV	VIII	8	4	-		138	150	VIII

31.08.2023р.

Тернопіль – 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 „Управління та адміністрування”, спеціальності 072 „Фінанси, банківська справа та страхування ”, затвердженої Вченою Радою ТНЕУ (протокол №10 від 24.06.2020 р.).

Робочу програму склала д.е.н., проф. Ольга КИРИЛЕНКО

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів ім. С. І. Юрія, протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Зав. кафедри _____ Ольга КИРИЛЕНКО

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Керівник групи забезпечення спеціальності _____ Ольга КИРИЛЕНКО

Гарант ОП _____ Зоряна ЛОБОДІНА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Місцеві фінанси»

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «МІСЦЕВІ ФІНАНСИ»

Дисципліна «Місцеві фінанси»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»	Статус дисципліни: обов'язкова Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки: <i>Денна – 4</i> <i>Заочна – 4</i> Семестр: <i>Денна – 8</i> <i>Заочна – 11-12</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 40 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 40 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150 год.		Самостійна робота: <i>Денна – 55 год</i> <i>Заочна – 138 год</i> Тренінг, КПЗ: <i>Денна – 10 год</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 5 год</i>
Тижневих годин – 18,75 з них аудиторних – 10		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МІСЦЕВІ ФІНАНСИ»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни є формування теоретичних знань щодо сутності та механізму функціонування місцевих фінансів, їх ролі в економічному і соціальному розвитку країни та адміністративно-територіальних утворень, а також вироблення практичних навичок з управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування, бюджетним процесом, місцевими бюджетами. Дисципліна орієнтує на пошук ефективних рішень у сфері управління місцевими фінансами, що набуває особливої актуальності в умовах фінансової децентралізації.

Предмет дисципліни – теоретичні та практичні аспекти функціонування місцевих фінансів, формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, вироблення і реалізації фінансової політики органів місцевого самоврядування, організації бюджетного процесу на місцевому рівні.

2.2. Завданнями дисципліни є:

- вивчення суті місцевих фінансів, їх складу і місця у фінансовій системі держави;
- ознайомлення з державною регіональною політикою, її змістом, цілями та впливом на розвиток місцевого самоврядування;
- вивчення сутності децентралізація влади та її впливі на місцеві фінанси;

- з'ясування специфіки фінансової політики органів місцевого самоврядування;
- вивчення складу фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування;
- з'ясування особливостей фінансового забезпечення підприємств комунальної власності;
- ознайомлення з практикою формування доходів місцевих бюджетів;
- з'ясування ролі місцевих податків і зборів в доходах місцевих бюджетів;
- ознайомлення з роллю міжбюджетних трансфертів у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування;
- ознайомлення з практикою здійснення місцевих запозичень;
- вивчення системи видатків місцевих бюджетів;
- ознайомлення з організацією бюджетного процесу на місцевому рівні;
- вивчення порядку складання проекту місцевого бюджету;
- ознайомлення з формами участі громадян у бюджетному процесі;
- ознайомлення з порядком формування і реалізації бюджетів участі;
- з'ясування основ складання бюджету для громадян;
- вивчення сутності бюджетної прозорості;
- вивчення організації фінансового контролю на місцевому рівні;
- з'ясування сутності корупції та корупційних ризиків в управлінні місцевими фінансами;
- ознайомлення з міжнародними стандартами організації місцевих фінансів та з досвідом організації місцевих фінансів у зарубіжних країнах.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

- здатність розуміти особливості організації та механізм проєктного фінансування соціально-економічного розвитку регіонів і територіальних громад, аналізувати його результати;
- здатність застосовувати новітні форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку регіонів і територіальних громад на засадах транспарентності;
- здатність розуміти особливості функціонування фінансів територіальних громад, обґрунтовувати професійні рішення щодо формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування;
- здатність застосовувати сучасні технології бюджетування, інструменти інклюзивного та транспарентного підходу у бюджетному процесі на місцевому рівні, знання законодавства у сфері бюджетного регулювання.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення дисципліни «Місцеві фінанси» базується на знаннях, отриманих при вивченні таких дисциплін, як «Бюджетна система», «Казначейська система».

2.5. Програмні результати навчання:

- знати особливості організації та розуміти механізм проєктного фінансування соціально-економічного розвитку регіонів і територіальних громад, аналізувати його результати;
- вміти застосовувати новітні форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку регіонів і територіальних громад на засадах транспарентності;
- знати і розуміти особливості функціонування фінансів територіальних громад, пропонувати обґрунтовані рішення щодо формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування;
- застосовувати сучасні технології бюджетування, інструменти інклюзивного та транспарентного підходів у бюджетному процесі на місцевому рівні, розуміти методи бюджетного регулювання.ж

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: Інституційні та фінансові основи місцевого самоврядування

Тема 1. Місцеві фінанси: сутність, склад і роль у фінансовій системі держави

Мета, об'єкт та предмет вивчення дисципліни. Вчення про місцеві фінанси: його формування та розвиток. Сучасні уявлення про суть місцевих фінансів. Інститут місцевого самоврядування як необхідна передумова функціонування місцевих фінансів. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів. Зміст та значення Європейської хартії місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування у чинному законодавстві. Розвиток місцевого самоврядування в умовах формування ринкової економіки та демократизації суспільства. Завдання держави і місцевого самоврядування. Сутність місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Домінанти соціально-економічного призначення місцевих фінансів. Склад місцевих фінансових інститутів.

Тема 2: Державна регіональна політика: зміст, цілі та роль у розвитку місцевого самоврядування

Зміст державної регіональної політики. Мета, пріоритети та принципи державної регіональної політики України. Об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики. Вплив державної регіональної політики на місцеві фінанси. Державна стратегія регіонального розвитку України на 2021-2027 роки. Основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку регіонів у контексті загальнодержавних викликів. Напрямки регіональної політики України на період до 2027 року. Механізм реалізації та фінансове забезпечення Стратегії державної регіональної політики. Державний фонд регіонального розвитку: порядок формування та використання. Механізми проектного фінансування соціально-економічного розвитку регіонів і територіальних громад. Моніторинг реалізації державної регіональної політики. Регіональні стратегії розвитку. Основні тенденції соціально-економічного розвитку Тернопільської області. Стратегія розвитку Тернопільської області на 2021-2027 рр.

Тема 3. Децентралізація влади в Україні та її вплив на місцеві фінанси

Адміністративно-територіальна реформа в Україні та її нормативно-правове забезпечення. Реформа місцевого самоврядування та її цілі. Принципи реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Розподіл повноважень між органами державної влади і органами місцевого самоврядування. Власні і делеговані повноваження органів місцевого самоврядування. Зміст і складові бюджетної децентралізації. Децентралізація у сфері доходів та децентралізація у сфері видатків в контексті ефективності державного управління. Кількісні та якісні показники децентралізації. Етапи формування фінансово спроможних територіальних громад в Україні. Методика формування фінансово спроможних громад. Фінансові аспекти об'єднання територіальних громад. Динаміка процесу децентралізації в Україні.

Тема 4. Фінансова політика органів місцевого самоврядування

Фінансова політика органів місцевого самоврядування. Принципи фінансової політики органів місцевого самоврядування. Складові фінансової політики органів місцевого самоврядування. Бюджетна, податкова, боргова політика органів місцевого самоврядування. Права органів місцевого самоврядування у сфері формування власної фінансової політики. Взаємозв'язок фінансової політики держави та органів місцевого самоврядування. Об'єкти та суб'єкти вироблення фінансової політики на місцевому рівні. Інструменти реалізації фінансової політики органів місцевого самоврядування. Фінансова стратегія і фінансова тактика органів місцевого самоврядування.

Тема 5. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування

Особливості функціонування фінансів територіальних громад. Склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Місцеві бюджети, цільові фонди органів місцевого самоврядування, фінансові ресурси комунальних підприємств. Місцеві бюджети – основа фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Види місцевих бюджетів. Нормативно-правова база функціонування місцевих бюджетів: Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», щорічні закони про Державний бюджет України, рішення органів місцевого самоврядування про місцеві бюджети. Вплив реформи місцевого самоврядування на функціонування місцевих бюджетів. Домінанти суспільного призначення місцевих бюджетів. Інші групи фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Місцеве господарство та його роль у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Новітні форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проектів розвитку регіонів і територіальних громад на засадах транспарентності. Проблеми ефективного формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Тема 6. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності

Право комунальної власності та склад об'єктів права комунальної власності. Державна політика у сфері житлово-комунальних послуг та її принципи. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг. Особливості організації та управління фінансами підприємств комунальної власності. Комунальні унітарні підприємства. Особливості формування тарифів на житлово-комунальні послуги. Проблеми та перспективи розвитку житлового і комунального комплексу територіальних громад. Фінансові джерела для проведення реформ у житлово-комунальному господарстві.

Тема 7. Формування доходів місцевих бюджетів

Сутність та соціально-економічне значення доходів місцевих бюджетів. Характеристика доходів місцевих бюджетів за бюджетною класифікацією: податкові доходи, неподаткові доходи, доходи від операцій з капіталом, трансферти. Склад доходів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів. Нормативи зарахування доходів до місцевих бюджетів різних видів. Проблеми оптимізації складу та структури доходів місцевих бюджетів. Шляхи зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів України.

Тема 8. Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів

Зміст та призначення місцевого оподаткування. Ознаки місцевого оподаткування: численність, масовість, регресивність, застосування права податкової ініціативи. Підходи щодо добору місцевих податків і зборів. Історичні витоки місцевого оподаткування. Теоретичні основи класифікації місцевих податків і зборів: прямі та непрямі податки, надбавки до загальнодержавних податків і відрахування від них, конгломерат податкових платежів. Склад місцевих податків і зборів в Україні. Механізм справляння місцевих податків і зборів. Податок на нерухоме майно. Єдиний податок. Збір за місця для паркування транспортних засобів. Туристичний збір. Шляхи підвищення фіскального значення місцевих податків і зборів та їх ролі у реалізації політики органів місцевого самоврядування.

Тема 9. Міжбюджетні трансферти у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування

Бюджетний федералізм: зміст, складові, вплив на місцеві фінанси, особливості реалізації та розвиток. Зміст міжбюджетних відносин та передумови їх виникнення. Особливості організації міжбюджетних відносин в бюджетній системі України. Суб'єкти міжбюджетних відносин. Зміст міжбюджетної реформи та її вплив на місцеві фінанси. Зміст, цілі та методи бюджетного регулювання. Види видатків місцевих бюджетів та джерела їх фінансування. Критерії розмежування видатків між бюджетами. Фінансове вирівнювання розвитку

адміністративно-територіальних одиниць та його методи. Основні наслідки фінансового вирівнювання. Види бюджетних трансфертів. Дотації та субвенції місцевим бюджетам з Державного бюджету України, їх види та порядок розрахунку. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів. Міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами.

Тема 10. Місцеві запозичення та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів

Етапи становлення і розвитку системи місцевих запозичень в Україні. Чинне нормативно-правове забезпечення здійснення місцевих запозичень. Види і форми місцевих позик. Облігації місцевих позик в Україні: суть, етапи випуску, розміщення та погашення. Основні етапи випуску облігацій місцевих позик у разі їх відкритого (публічного) розміщення. Рейтингова оцінка облігацій місцевої позики. Зміст і методи управління місцевим боргом. Місцеві гарантії та умови їх надання органами місцевого самоврядування.

Тема 11. Система видатків місцевих бюджетів

Зміст і соціально-економічне призначення видатків місцевих бюджетів. Розподіл видаткових повноважень. Характеристика видатків місцевих бюджетів за функціональною, економічною, відомчою та програмною класифікаціями. Кошторисне планування видатків установ, які фінансуються з місцевих бюджетів. Особливості використання програмно-цільового методу бюджетного планування видатків місцевих бюджетів. Бюджетна програма: зміст і складові. Поточні видатки місцевих бюджетів. Видатки розвитку місцевих бюджетів. Джерела формування бюджетів розвитку. Напрямки використання бюджету розвитку місцевих бюджетів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Демократичні основи функціонування місцевих фінансів

Тема 12. Особливості бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування

Зміст бюджетного процесу на місцевому рівні. Нормативно-правові акти, що регламентують бюджетний процес на місцевому рівні в Україні. Характеристика стадій бюджетного процесу місцевих бюджетів. Порядок складання проектів місцевих бюджетів. Розгляд та прийняття рішень про місцевий бюджет. Процес виконання місцевих бюджетів. Підготовка та розгляд звітів про виконання місцевих бюджетів. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні. Органи, що здійснюють нормативно-правове врегулювання бюджетного процесу на місцевому рівні. Органи, які визначають місцеву бюджетну політику. Органи оперативного управління бюджетним процесом. Розпорядники та одержувачі коштів місцевого бюджету. Порядок розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках.

Тема 13: Складання проекту місцевого бюджету

Особливості бюджетного планування на місцевому рівні. Зв'язок стратегічного і поточного бюджетного планування. Бюджетне планування і прогнозування та його методи. Модель бюджетного прогнозування. Програмно-цільовий метод бюджетного планування. Бюджетні програми та їх складові. Організація планування місцевих бюджетів. Підходи до розрахунку показників доходів місцевих бюджетів. Порядок планування видатків місцевих бюджетів. Особливості планування видатків за функціональною ознакою. Інклюзивний підхід у бюджетному плануванні. Напрямки вдосконалення бюджетного планування на місцевому рівні.

Тема 14: Форми участі громадян у бюджетному процесі

Транспарентність органів місцевого самоврядування та шляхи її забезпечення. Інструменти комунікації органів місцевого самоврядування з членами територіальної громади та з інститутами громадянського суспільства. Бюджетні слухання як елемент бюджетного процесу на місцевому рівні. Організація бюджетних слухань. Бюджети для громадян. Бюджети

участі та конкурси громадських ініціатив. Участь громадян у дорадчих та консультативних органах. Звітування розпорядників бюджетних коштів. Шляхи вдосконалення інструментів комунікації органів місцевого самоврядування з населенням, громадськими організаціями, засобами масової інформації. Нові можливості Інтернету та соціальних мереж у налагодженні тісних зв'язків місцевої влади з громадськістю.

Тема 15: Формування і реалізація бюджетів участі

Історія виникнення бюджету участі та його позитивний вплив на соціально-економічне становище громад. Поширення практики формування бюджетів участі у світі. Бюджети участі в Україні та тенденції їх розвитку. Моніторинг практики формування та реалізації бюджету участі на прикладі м. Тернополя. Календар бюджету участі. Вимоги до проектів, що подаються на фінансування з місцевого бюджету. Зміст проектів. Номінаційний комітет, його права та порядок роботи. Процедура відбору та схвалення проектів. Проблеми функціонування бюджетів участі в Україні та шляхи їх вирішення.

Тема 16. Основи складання бюджету для громадян

Бюджет для громадян як важливий інструмент забезпечення прозорості бюджетного процесу та налагодження ефективних комунікацій влади і громади. Вимоги до інформації, яка використовується для складання бюджету для громадян. Складові бюджету, які висвітлюються в бюджеті для громадян. Технології наочної подачі матеріалу в бюджеті для громадян. Практика складання бюджету для громадян в Україні на рівні місцевого самоврядування. Напрямки розвитку технологій складання бюджету для громадян.

Тема 17. Бюджетна прозорість: суть, значення та шляхи підвищення

Суть і значення принципу бюджетної прозорості. Вектори впливу бюджетної прозорості і транспарентності на соціально-економічне становище країни. Передумови забезпечення бюджетної прозорості. Моніторинг бюджетної прозорості у світі. Методика визначення рівня бюджетної прозорості Міжнародним бюджетним партнерством. Методичні підходи до визначення рівня бюджетної прозорості, що застосовуються вітчизняними громадськими організаціями. Бюджетні документи і вимоги до інформації. Стан бюджетної прозорості в Україні. Нормативно-правове забезпечення бюджетної прозорості в Україні. Шляхи підвищення рівня бюджетної прозорості місцевих бюджетів в Україні.

Тема 18. Фінансовий контроль на місцевому рівні

Зміст, завдання і принципи фінансового контролю на місцевому рівні. Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю на місцевому рівні. Попередній, поточний і наступний фінансовий контроль. Характеристика діяльності органів державного управління, які наділені контрольними повноваженнями у сфері місцевих фінансів. Роль і повноваження органів місцевої влади у здійсненні фінансового контролю на місцевому рівні. Сутність і роль відомчого і внутрішнього контролю в системі місцевих фінансів. Необхідність проведення та інструменти громадського контролю на місцевому рівні в умовах демократизації суспільного життя.

Тема 19. Корупційні ризики в управлінні місцевими фінансами

Основні негативні наслідки поширення корупції на формування та використання фінансових ресурсів територіальної громади. Нормативно-правове забезпечення боротьби з корупцією в Україні. Корупційні ризики у сфері земельних відносин. Корупційні ризики у сфері надкористування. Корупційні ризики у сфері управління комунальним майном. Корупція у сфері закупівель за публічні кошти. Напрями мінімізації корупційних ризиків та усунення їх негативних наслідків у сфері місцевих фінансів.

Тема 20. Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів

Нормативні акти міжнародних організацій у сфері державних та місцевих фінансів, публічного сектору, публічних фінансів, фінансового контролю, бюджетної прозорості, участі громадськості у бюджетному процесі. Склад фінансових ресурсів органів місцевої влади зарубіжних країн. Доходи і видатки місцевих бюджетів. Фінансове вирівнювання та його роль у розвитку територій. Місцеве оподаткування за кордоном. Роль надходжень від місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів зарубіжних країн. Досвід комунального кредиту. Місцеві позики та їх роль у формуванні фінансових ресурсів органів місцевої влади. Бюджетний федералізм і його вплив на місцеві фінанси зарубіжних країн. Функціонування системи міжбюджетних трансфертів за кордоном. Фінанси муніципальних підприємств. Форми залучення громадян до управління місцевими справами в зарубіжних країнах.

4. СТРУКТУРА ЗАЛКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ «МІСЦЕВІ ФІНАНСИ» (денна форма навчання)

Теми	Години				
	Лекції	Практичні	Контрольні заходи	СРС	ІРС
Змістовий модуль 1					
Інституційні та фінансові основи місцевого самоврядування					
Тема 1. Місцеві фінанси, їх сутність, склад і місце у фінансовій системі держави	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	1
Тема 2: Державна регіональна політика: зміст, цілі та роль у розвитку місцевого самоврядування	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 3: Децентралізація влади в Україні та її вплив на місцеві фінанси	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 4. Фінансова політика органів місцевого самоврядування	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 5. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	1
Тема 6. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності	2	2	Поточ. опит. і тестув. задачі	3	
Тема 7. Формування доходів місцевих бюджетів	2	2	Поточ. опит. і тестув. задачі	3	
Тема 8. Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів	2	2	Поточ. опит. і тестув. задачі	3	
Тема 9. Міжбюджетні трансферти у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування	2	2	Поточ. опит. і тестув. задачі	3	1
Тема 10. Місцеві запозичення та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 11. Система видатків місцевих бюджетів	2	2	Поточ. опит. і тестув. Задачі	3	

Змістовий модуль 2					
Демократичні основи функціонування місцевих фінансів					
Тема 12: Особливості бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	1
Тема 13: Складання проекту місцевого бюджету			Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 14: Форми участі громадян у бюджетному процесі	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 15: Формування і реалізація бюджетів участі	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 16. Основи складання бюджету для громадян	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 17. Бюджетна прозорість: суть, значення та шляхи підвищення	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 18. Фінансовий контроль на місцевому рівні	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 19. Корупційні ризики в управлінні місцевими фінансами	2	2	Поточ. опит. і тестув.	3	
Тема 20. Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів	2	2	Поточ. опит. і тестув.	4	
Тренінг				4	
Разом	40	40		61	5

(заочна форма навчання)

Тема	Години		
	Лекції	Прак-тичні	СРС
Змістовий модуль 1.			
Інституційні та фінансові основи місцевого самоврядування			
Тема 1. Місцеві фінанси, їх сутність, склад і місце у фінансовій системі держави	4	2	8
Тема 2: Державна регіональна політика: зміст, цілі та роль у розвитку місцевого самоврядування			6
Тема 3: Децентралізація влади в Україні та її вплив на місцеві фінанси			6
Тема 4. Фінансова політика органів місцевого самоврядування			6
Тема 5. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування			6
Тема 6. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності			8
Тема 7. Формування доходів місцевих бюджетів			6
Тема 8. Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів			6
Тема 9. Міжбюджетні трансферти у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування			8
Тема 10. Місцеві запозичення та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів			6
Тема 11. Система видатків місцевих бюджетів			8
Змістовий модуль 2. Демократичні основи функціонування місцевих фінансів			
Тема 12: Особливості бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування	4	2	8

Тема 13: Складання проекту місцевого бюджету			6
Тема 14: Форми участі громадян у бюджетному процесі			6
Тема 15: Формування і реалізація бюджетів участі			6
Тема 16. Основи складання бюджету для громадян			6
Тема 17. Бюджетна прозорість: суть, значення та шляхи підвищення			8
Тема 18. Фінансовий контроль на місцевому рівні			8
Тема 19. Корупційні ризики в управлінні місцевими фінансами			8
Тема 20. Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів			8
Всього	8	4	138

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Фінансові основи місцевого самоврядування

Практичне заняття № 1

Тема: Місцеві фінанси: сутність, склад і роль у фінансовій системі держави

Мета: вивчити основи формування інституту місцевого самоврядування; ознайомитись із основами теорії, функціями та принципами місцевих фінансів; розглянути міжнародні стандарти організації місцевих фінансів, зміст та значення Європейської хартії місцевого самоврядування; розглянути основні законодавчі документи, які регламентують функціонування інституту місцевого самоврядування в нашій державі.

Питання для обговорення:

1. Формування інституту місцевого самоврядування і місцеві фінанси.
2. Теоретичні основи, функції та роль місцевих фінансів.
3. Принципи організації місцевих фінансів та склад місцевих фінансових інститутів.
4. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів.
5. Нормативно-правове регулювання місцевих фінансів.

Практичне заняття № 2

Тема: Державна регіональна політика: зміст, цілі та роль у розвитку місцевого самоврядування

Мета: вивчити зміст, мету, принципи, об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики України; визначити вплив державної регіональної політики на місцеві фінанси; ознайомитись із Державною стратегією регіонального розвитку України на 2021-2027 роки; з'ясувати стан та проблеми фінансового забезпечення державної регіональної політики; розглянути регіональні стратегії розвитку.

Питання для обговорення:

1. Зміст, мета, принципи, об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики України.
2. Вплив державної регіональної політики на місцеві фінанси.
3. Напрямки регіональної політики України на період до 2027 року.
4. Фінансове забезпечення державної регіональної політики. Проектне фінансування соціально-економічного розвитку регіонів і територіальних громад.
5. Моніторинг реалізації державної регіональної політики.

Практичне заняття № 3

Тема: Децентралізація влади в Україні та її вплив на місцеві фінанси

Мета: вивчити сутність та цілі адміністративно-територіальної реформи в Україні, реформи місцевого самоврядування, зміст і складові бюджетної децентралізації; розглянути

процес формування в Україні фінансово спроможних громад; ознайомитись із методикою формування фінансово спроможних громад; визначити фінансові проблеми об'єднання територіальних громад в Україні.

Питання для обговорення:

1. Реформа адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні та її цілі.
2. Зміст і складові бюджетної децентралізації.
3. Етапи формування фінансово спроможних громад.
4. Методика формування фінансово спроможних громад.
5. Фінансові аспекти об'єднання територіальних громад в Україні.

Практичне заняття № 4

Тема: Фінансова політика органів місцевого самоврядування

Мета: вивчити сутність і принципи фінансової політики органів місцевого самоврядування; ознайомитись із основними напрямками фінансової політики органів місцевого самоврядування; розглянути механізм вироблення фінансової політики на місцевому рівні та інструменти її реалізації; окреслити перспективи розвитку фінансової політики на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Концептуалізація фінансової політики органів місцевого самоврядування.
2. Види фінансової політики на місцевому рівні та їх характеристика.
3. Механізм вироблення фінансової політики на місцевому рівні.
4. Інструменти реалізації фінансової політики органів місцевого самоврядування.
5. Фінансова стратегія і фінансова тактика органів місцевого самоврядування.

Практичне заняття № 5

Тема: Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування

Мета: з'ясувати склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; розглянути місцеві бюджети у системі фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; ознайомитися з нормативно-правовою базою функціонування місцевих бюджетів; визначити вплив реформи місцевого самоврядування на місцеві бюджети України; розглянути суспільне призначення місцевих бюджетів; визначити роль місцевого господарства у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; встановити форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів; виявити сучасні проблеми ефективного формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.
2. Місцеві бюджети як основа фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. Вплив реформи місцевого самоврядування на місцеві бюджети України.
3. Нормативно-правова база функціонування місцевих бюджетів.
4. Місцеве господарство та його роль у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.
5. Новітні форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку регіонів і територіальних громад на засадах транспарентності.
6. Проблеми ефективного формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та шляхи їх вирішення.

Практичне заняття № 6

Тема: Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності

Мета: вивчити зміст права комунальної власності та склад об'єктів права комунальної власності; розглянути державну політику у сфері житлово-комунальних послуг; розглянути

повноваження органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг; вивчити особливості організації та управління фінансами підприємств комунальної власності; розглянути особливості організації комунальних унітарних підприємств; визначити особливості формування тарифів на житлово-комунальні послуги; розглянути сучасні проблеми та визначити шляхи реформування житлово-комунального господарства в Україні.

Питання для обговорення:

1. Право комунальної власності та склад об'єктів права комунальної власності.
2. Державна політика у сфері житлово-комунальних послуг.
3. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг.
4. Особливості організації та управління фінансами підприємств комунальної власності.
5. Комунальні унітарні підприємства.
6. Тарифи на житлово-комунальні послуги.
7. Проблеми та перспективи розвитку житлового і комунального комплексу територіальних громад.

Практичне заняття № 7

Тема: Формування доходів місцевих бюджетів

Мета: вивчити сутність та значення доходів місцевих бюджетів; охарактеризувати доходи місцевих бюджетів за бюджетною класифікацією; вивчити нормативи зарахування доходів до місцевих бюджетів різних видів; розглянути склад доходів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів; визначити шляхи зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів України.

Питання для обговорення:

1. Сутність та соціально-економічне значення доходів місцевих бюджетів.
2. Характеристика доходів місцевих бюджетів.
3. Нормативи зарахування доходів до місцевих бюджетів різних видів.
4. Склад доходів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів.
5. Шляхи зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів України.

Практичне заняття № 8

Тема: Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів

Мета: вивчити зміст, ознаки та історичні витoki місцевого оподаткування; розглянути класифікацію місцевих податків і зборів; охарактеризувати місцеві податки і збори в Україні та механізм їхнього адміністрування; визначити шляхи підвищення фіскального значення місцевих податків і зборів та їх ролі у реалізації політики органів місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Історія місцевого оподаткування у світі та Україні.
2. Трагування сутності місцевих податків і зборів.
3. Теоретичні основи класифікації місцевих податків і зборів.
4. Характеристика місцевих податків і зборів та практика їх справляння в Україні.
5. Шляхи підвищення фіскального значення місцевих податків і зборів.

Практичне заняття № 9

Тема: Міжбюджетні трансферти у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування

Мета: вивчити сутність бюджетного федералізму та його вплив на місцеві фінанси; з'ясувати зміст міжбюджетних відносин і бюджетного регулювання, розкрити їх роль у функціонуванні місцевих бюджетів; розглянути порядок розмежування видатків між бюджетами; розглянути методи бюджетного регулювання вивчити види та порядок надання бюджетних трансфертів місцевим бюджетам; розглянути порядок горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів.

Питання для обговорення:

1. Бюджетний федералізм: зміст та вплив на місцеві фінанси.
2. Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх організації. Реформа міжбюджетних відносин в Україні.
3. Бюджетне регулювання та його методи.
4. Порядок розмежування видатків між бюджетами.
5. Класифікація та порядок надання бюджетних трансфертів.

Практичне заняття № 10**Тема: Місцеві запозичення в Україні та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів**

Мета: вивчити досвід становлення і розвитку системи місцевих запозичень в Україні; розглянути чинне нормативно-правове забезпечення здійснення місцевих запозичень; охарактеризувати види і форми місцевих позик; розглянути етапи випуску облігацій місцевих позик у разі їх відкритого (публічного) розміщення; вивчити зміст і методи управління місцевим боргом; розглянути місцеві гарантії та умови їх надання органами місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Економічний зміст та види місцевих запозичень.
2. Організаційні засади функціонування і нормативно-правове регулювання місцевих запозичень.
3. Боргова політика органів місцевого самоврядування та управління місцевим боргом.
4. Проблеми та перспективи розвитку місцевих запозичень в Україні.

Практичне заняття № 11**Тема: Система видатків місцевих бюджетів**

Мета: вивчити склад та класифікацію видатків місцевих бюджетів; розглянути структуру видатків місцевих бюджетів за функціональною, економічною, відомчою та програмною класифікаціями; охарактеризувати тенденції формування видатків місцевих бюджетів України; вивчити порядок планування видатків установ, які фінансуються з місцевих бюджетів; розглянути програмно-цільовий метод планування видатків місцевих бюджетів.

Питання для обговорення:

1. Склад видатків місцевих бюджетів та їх класифікація.
2. Тенденції формування видаткової частини місцевих бюджетів України.
3. Інвестиційна складова місцевих бюджетів.
4. Програмно-цільовий метод планування видатків місцевих бюджетів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Демократичні основи функціонування місцевих фінансів**Практичне заняття № 12****Тема: Особливості бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування**

Мета: розкрити порядок організації бюджетного процесу на місцевому рівні; розглянути нормативно-правові акти, що регламентують бюджетний процес в Україні; охарактеризувати стадії бюджетного процесу місцевих бюджетів; визначити учасників бюджетного процесу на місцевому рівні та розпорядників і одержувачів коштів місцевого бюджету.

Питання для обговорення:

1. Зміст і нормативно-правове забезпечення бюджетного процесу на місцевому рівні.
2. Характеристика стадій бюджетного процесу на місцевому рівні.
3. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні та їх повноваження.
4. Розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів у банках.

Практичне заняття № 13

Тема: Складання проекту місцевого бюджету

Мета: вивчити особливості бюджетного планування на місцевому рівні; визначити зв'язок стратегічного і поточного бюджетного планування; розглянути методи бюджетного планування і прогнозування; вивчити зміст програмно-цільового методу бюджетного планування; розглянути бюджетні програми; ознайомитися з порядком розрахунку показників доходів і видатків місцевих бюджетів; визначити особливості планування видатків за функціональною ознакою та напрямки вдосконалення бюджетного планування на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Особливості бюджетного планування на рівні місцевих бюджетів.
2. Методи бюджетного планування і прогнозування.
3. Планування доходів місцевих бюджетів.
4. Планування видатків місцевих бюджетів.
5. Проблеми вдосконалення бюджетного планування на місцевому рівні.

Практичне заняття № 14

Тема: Форми участі громадян у бюджетному процесі

Мета: вивчити сутність принципу транспарентності органів влади, інструменти комунікації органів влади з громадськістю; розглянути бюджетні слухання як елемент бюджетного процесу на місцевому рівні та участь громадян у дорадчих та консультативних органах; ознайомитися з практикою звітувань розпорядників бюджетних коштів; визначити нові можливості Інтернету та соціальних мереж у налагодженні тісних зв'язків місцевої влади з громадськістю.

Питання для обговорення:

1. Принцип транспарентності органів місцевого самоврядування та шляхи його забезпечення.
2. Бюджетні слухання як елемент бюджетного процесу на місцевому рівні.
3. Практика проведення звітувань розпорядників бюджетних коштів.
4. Інструменти комунікації органів місцевого самоврядування з населенням, громадськими організаціями, засобами масової інформації.
5. Використання Інтернету та соціальних мереж у комунікації місцевої влади з громадськістю.

Практичне заняття № 15

Тема: Формування і реалізація бюджетів участі

Мета: вивчити історію виникнення бюджету участі та тенденції формування бюджетів участі у світі; розглянути тенденції розвитку бюджетів участі в Україні; охарактеризувати етапи формування та реалізації бюджету участі та вимоги до проектів, що подаються на фінансування з місцевого бюджету; визначити проблеми функціонування бюджетів участі в Україні та шляхи їх вирішення.

Питання для обговорення:

1. Історія виникнення бюджету участі та вектори його впливу на соціально-економічне становище громад.
2. Тенденції практики складання бюджетів участі в Україні.
3. Характеристика етапів формування та реалізації бюджету участі.
4. Проблеми функціонування бюджетів участі в Україні та шляхи їх вирішення.

Практичне заняття № 16

Тема: Основи складання бюджету для громадян

Мета: вивчити необхідність та зміст бюджетів для громадян в контексті забезпечення прозорості бюджетного процесу та налагодження ефективних комунікацій влади і громади;

розглянути вимоги до інформації, яка використовується для складання бюджету для громадян; ознайомитися з практикою складання бюджету для громадян в Україні на рівні місцевого самоврядування; визначити напрямки розвитку технологій складання бюджету для громадян.

Питання для обговорення:

1. Бюджет для громадян як інструмент забезпечення прозорості бюджетного процесу.
2. Інформація, яка використовується для складання бюджету для громадян.
3. Практика складання бюджету для громадян в Україні на місцевому рівні.
4. Напрямки розвитку технологій складання бюджету для громадян.

Практичне заняття № 17

Тема: Бюджетна прозорість: суть, значення та шляхи підвищення

Мета: вивчити суть і значення принципу бюджетної прозорості; розглянути нормативно-правове забезпечення бюджетної прозорості в Україні, міжнародні та вітчизняні підходи до визначення рівня бюджетної прозорості; охарактеризувати бюджетні документи і вимоги до інформації; проаналізувати стан бюджетної прозорості в Україні; визначити шляхи підвищення рівня бюджетної прозорості в Україні.

Питання для обговорення:

1. Суть і значення принципу бюджетної прозорості.
2. Моніторинг бюджетної прозорості Міжнародним бюджетним партнерством.
3. Бюджетні документи і вимоги до інформації.
4. Стан бюджетної прозорості в Україні.
5. Моніторинг бюджетної прозорості громадськими організаціями України.

Практичне заняття № 18

Тема: Фінансовий контроль на місцевому рівні

Мета: вивчити зміст, завдання і принципи фінансового контролю на місцевому рівні; об'єкти та суб'єкти фінансового контролю; розглянути попередній, поточний і наступний фінансовий контроль; охарактеризувати органи управління, які наділені контрольними повноваженнями у сфері місцевих фінансів; розглянути повноваження органів місцевого самоврядування у сфері фінансового контролю; сутність і роль відомчого і внутрішнього контролю в системі місцевих фінансів; зміст та інструменти громадського контролю на місцевому рівні в умовах демократизації суспільного життя.

Питання для обговорення:

1. Зміст, принципи та завдання фінансового контролю на місцевому рівні.
2. Повноваження органів державного управління у сфері фінансового контролю на місцевому рівні.
3. Відомчий і внутрішній фінансовий контроль на місцевому рівні.
4. Громадський фінансовий контроль і його роль в управлінні місцевими фінансами.

Практичне заняття № 19

Тема: Корупційні ризики в управлінні місцевими фінансами

Мета: визначити основні негативні наслідки поширення корупції у сфері місцевих фінансів; розглянути антикорупційне законодавство в Україні; охарактеризувати корупційні ризики у різних сферах функціонування місцевих фінансів; визначити напрями мінімізації корупційних ризиків та усунення їх негативних наслідків у сфері місцевих фінансів.

Питання для обговорення:

1. Сутність явища корупції та її негативні наслідки у сфері місцевих фінансів.
2. Антикорупційне законодавство в Україні.
3. Корупційні ризики у різних сферах функціонування місцевих фінансів.
4. Напрями мінімізації корупційних ризиків та усунення їх негативних наслідків у сфері місцевих фінансів.

Практичне заняття № 20

Тема: Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів

Мета: розглянути найважливіші міжнародні стандарти організації місцевих фінансів; вивчити склад фінансових ресурсів органів місцевої влади зарубіжних країн, доходи і видатки місцевих бюджетів, фінансове вирівнювання та його роль у розвитку територій, місцеве оподаткування, практику комунального кредиту у зарубіжних країнах; вивчити сутність бюджетного федералізму та функціонування системи міжбюджетних трансфертів за кордоном; ознайомитися з особливостями організації фінансів зарубіжних муніципальних підприємств; формами залучення громадян до управління місцевими справами в зарубіжних країнах.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні та європейські стандарти організації місцевих фінансів.
2. Формування доходів і здійснення видатків з місцевих бюджетів зарубіжних країн.
3. Фінансове вирівнювання та його роль у розвитку зарубіжних країн.
4. Місцеве оподаткування за кордоном.
5. Світовий досвід здійснення місцевих запозичень.
6. Міжбюджетні трансферти за кордоном.
7. Особливості організації фінансів муніципальних підприємств за кордоном.

ЗАОЧНА ФОРМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Фінансові основи місцевого самоврядування

Практичне заняття 1

Тема 1: Місцеві фінанси: сутність, склад і роль у фінансовій системі держави

Мета: вивчити основи формування інституту місцевого самоврядування; ознайомитись із основами теорії, функціями та принципами місцевих фінансів; розглянути міжнародні стандарти організації місцевих фінансів, зміст та значення Європейської хартії місцевого самоврядування; розглянути основні законодавчі документи, які регламентують функціонування інституту місцевого самоврядування в нашій державі.

Питання для обговорення:

1. Формування інституту місцевого самоврядування і місцеві фінанси.
2. Теоретичні основи, функції та роль місцевих фінансів.
3. Принципи організації місцевих фінансів та склад місцевих фінансових інститутів.
4. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів.
5. Нормативно-правове регулювання місцевих фінансів.

Тема 2: Державна регіональна політика: зміст, цілі та роль у розвитку місцевого самоврядування

Мета: вивчити зміст, мету, принципи, об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики України; визначити вплив державної регіональної політики на місцеві фінанси; ознайомитись із Державною стратегією регіонального розвитку України на 2021-2027 роки; з'ясувати стан та проблеми фінансового забезпечення державної регіональної політики; розглянути регіональні стратегії розвитку.

Питання для обговорення:

1. Зміст, мета, принципи, об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики України.
2. Вплив державної регіональної політики на місцеві фінанси.
3. Напрямки регіональної політики України на період до 2027 року.
4. Фінансове забезпечення державної регіональної політики. Проектне фінансування соціально-економічного розвитку регіонів і територіальних громад.
5. Моніторинг реалізації державної регіональної політики.

Тема 3: Децентралізація влади в Україні та її вплив на місцеві фінанси

Мета: вивчити сутність та цілі адміністративно-територіальної реформи в Україні, реформи місцевого самоврядування, зміст і складові бюджетної децентралізації; розглянути процес формування в Україні фінансово спроможних громад; ознайомитись із методикою формування фінансово спроможних громад; визначити фінансові проблеми об'єднання територіальних громад в Україні.

Питання для обговорення:

1. Реформа адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні та її цілі.
2. Зміст і складові бюджетної децентралізації.
3. Етапи формування фінансово спроможних громад.
4. Методика формування фінансово спроможних громад.
5. Фінансові аспекти об'єднання територіальних громад в Україні.

Тема 4: Фінансова політика органів місцевого самоврядування

Мета: вивчити сутність і принципи фінансової політики органів місцевого самоврядування; ознайомитись із основними напрямками фінансової політики органів місцевого самоврядування; розглянути механізм вироблення фінансової політики на місцевому рівні та інструменти її реалізації; окреслити перспективи розвитку фінансової політики на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Концептуалізація фінансової політики органів місцевого самоврядування.
2. Види фінансової політики на місцевому рівні та їх характеристика.
3. Механізм вироблення фінансової політики на місцевому рівні.
4. Інструменти реалізації фінансової політики органів місцевого самоврядування.
5. Фінансова стратегія і фінансова тактика органів місцевого самоврядування.

Тема: Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування

Мета: з'ясувати склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; розглянути місцеві бюджети у системі фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; ознайомитися з нормативно-правовою базою функціонування місцевих бюджетів; визначити вплив реформи місцевого самоврядування на місцеві бюджети України; розглянути суспільне призначення місцевих бюджетів; визначити роль місцевого господарства у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; встановити форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів; виявити сучасні проблеми ефективного формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.
2. Місцеві бюджети як основа фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. Вплив реформи місцевого самоврядування на місцеві бюджети України.
3. Нормативно-правова база функціонування місцевих бюджетів.
4. Місцеве господарство та його роль у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.
5. Новітні форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку регіонів і територіальних громад на засадах транспарентності.
6. Проблеми ефективного формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та шляхи їх вирішення.

Тема 6: Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності

Мета: вивчити зміст права комунальної власності та склад об'єктів права комунальної власності; розглянути державну політику у сфері житлово-комунальних послуг; розглянути повноваження органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг;

вивчити особливості організації та управління фінансами підприємств комунальної власності; розглянути особливості організації комунальних унітарних підприємств; визначити особливості формування тарифів на житлово-комунальні послуги; розглянути сучасні проблеми та визначити шляхи реформування житлово-комунального господарства в Україні.

Питання для обговорення:

1. Право комунальної власності та склад об'єктів права комунальної власності.
2. Державна політика у сфері житлово-комунальних послуг.
3. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг.
4. Особливості організації та управління фінансами підприємств комунальної власності.
5. Комунальні унітарні підприємства.
6. Тарифи на житлово-комунальні послуги.
7. Проблеми та перспективи розвитку житлового і комунального комплексу територіальних громад.

Тема 7: Формування доходів місцевих бюджетів

Мета: вивчити сутність та значення доходів місцевих бюджетів; охарактеризувати доходи місцевих бюджетів за бюджетною класифікацією; вивчити нормативи зарахування доходів до місцевих бюджетів різних видів; розглянути склад доходів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів; визначити шляхи зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів України.

Питання для обговорення:

1. Сутність та соціально-економічне значення доходів місцевих бюджетів.
2. Характеристика доходів місцевих бюджетів.
3. Нормативи зарахування доходів до місцевих бюджетів різних видів.
4. Склад доходів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів.
5. Шляхи зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів України.

Тема 8: Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів

Мета: вивчити зміст, ознаки та історичні витoki місцевого оподаткування; розглянути класифікацію місцевих податків і зборів; охарактеризувати місцеві податки і збори в Україні та механізм їхнього адміністрування; визначити шляхи підвищення фіскального значення місцевих податків і зборів та їх ролі у реалізації політики органів місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Історія місцевого оподаткування у світі та Україні.
2. Трактатування сутності місцевих податків і зборів.
3. Теоретичні основи класифікації місцевих податків і зборів.
4. Характеристика місцевих податків і зборів та практика їх справляння в Україні.
5. Шляхи підвищення фіскального значення місцевих податків і зборів.

Тема 9: Міжбюджетні трансферти у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування

Мета: вивчити сутність бюджетного федералізму та його вплив на місцеві фінанси; з'ясувати зміст міжбюджетних відносин і бюджетного регулювання, розкрити їх роль у функціонуванні місцевих бюджетів; розглянути порядок розмежування видатків між бюджетами; розглянути методи бюджетного регулювання вивчити види та порядок надання бюджетних трансфертів місцевим бюджетам; розглянути порядок горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів.

Питання для обговорення:

1. Бюджетний федералізм: зміст та вплив на місцеві фінанси.
2. Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх організації. Реформа міжбюджетних відносин в Україні.

3. Бюджетне регулювання та його методи.
4. Порядок розмежування видатків між бюджетами.
5. Класифікація та порядок надання бюджетних трансфертів.

Тема 10: Місцеві запозичення в Україні та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів

Мета: вивчити досвід становлення і розвитку системи місцевих запозичень в Україні; розглянути чинне нормативно-правове забезпечення здійснення місцевих запозичень; охарактеризувати види і форми місцевих позик; розглянути етапи випуску облігацій місцевих позик у разі їх відкритого (публічного) розміщення; вивчити зміст і методи управління місцевим боргом; розглянути місцеві гарантії та умови їх надання органами місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Економічний зміст та види місцевих запозичень.
2. Організаційні засади функціонування і нормативно-правове регулювання місцевих запозичень.
3. Боргова політика органів місцевого самоврядування та управління місцевим боргом.
4. Проблеми та перспективи розвитку місцевих запозичень в Україні.

Тема 11: Система видатків місцевих бюджетів

Мета: вивчити склад та класифікацію видатків місцевих бюджетів; розглянути структуру видатків місцевих бюджетів за функціональною, економічною, відомчою та програмною класифікаціями; охарактеризувати тенденції формування видатків місцевих бюджетів України; вивчити порядок планування видатків установ, які фінансуються з місцевих бюджетів; розглянути програмно-цільовий метод планування видатків місцевих бюджетів.

Питання для обговорення:

1. Склад видатків місцевих бюджетів та їх класифікація.
2. Тенденції формування видаткової частини місцевих бюджетів України.
3. Інвестиційна складова місцевих бюджетів.
4. Програмно-цільовий метод планування видатків місцевих бюджетів.

Практичне заняття 2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Демократичні основи функціонування місцевих фінансів

Тема 12: Особливості бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування

Мета: розкрити порядок організації бюджетного процесу на місцевому рівні; розглянути нормативно-правові акти, що регламентують бюджетний процес в Україні; охарактеризувати стадії бюджетного процесу місцевих бюджетів; визначити учасників бюджетного процесу на місцевому рівні та розпорядників і одержувачів коштів місцевого бюджету.

Питання для обговорення:

1. Зміст і нормативно-правове забезпечення бюджетного процесу на місцевому рівні.
2. Характеристика стадій бюджетного процесу на місцевому рівні.
3. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні та їх повноваження.
4. Розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів у банках.

Тема 13: Складання проекту місцевого бюджету

Мета: вивчити особливості бюджетного планування на місцевому рівні; визначити зв'язок стратегічного і поточного бюджетного планування; розглянути методи бюджетного планування і прогнозування; вивчити зміст програмно-цільового методу бюджетного планування; розглянути бюджетні програми; ознайомитися з порядком розрахунку показників доходів і видатків місцевих бюджетів; визначити особливості планування видатків за

функціональною ознакою та напрямки вдосконалення бюджетного планування на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Особливості бюджетного планування на рівні місцевих бюджетів.
2. Методи бюджетного планування і прогнозування.
3. Планування доходів місцевих бюджетів.
4. Планування видатків місцевих бюджетів.
5. Проблеми вдосконалення бюджетного планування на місцевому рівні.

Тема 14: Форми участі громадян у бюджетному процесі

Мета: вивчити сутність принципу транспарентності органів влади, інструменти комунікації органів влади з громадськістю; розглянути бюджетні слухання як елемент бюджетного процесу на місцевому рівні та участь громадян у дорадчих та консультативних органах; ознайомитися з практикою звітувань розпорядників бюджетних коштів; визначити нові можливості Інтернету та соціальних мереж у налагодженні тісних зв'язків місцевої влади з громадськістю.

Питання для обговорення:

1. Принцип транспарентності органів місцевого самоврядування та шляхи його забезпечення.
2. Бюджетні слухання як елемент бюджетного процесу на місцевому рівні.
3. Практика проведення звітувань розпорядників бюджетних коштів.
4. Інструменти комунікації органів місцевого самоврядування з населенням, громадськими організаціями, засобами масової інформації.
5. Використання Інтернету та соціальних мереж у комунікації місцевої влади з громадськістю.

Тема 15: Формування і реалізація бюджетів участі

Мета: вивчити історію виникнення бюджету участі та тенденції формування бюджетів участі у світі; розглянути тенденції розвитку бюджетів участі в Україні; охарактеризувати етапи формування та реалізації бюджету участі та вимоги до проектів, що подаються на фінансування з місцевого бюджету; визначити проблеми функціонування бюджетів участі в Україні та шляхи їх вирішення.

Питання для обговорення:

1. Історія виникнення бюджету участі та вектори його впливу на соціально-економічне становище громад.
2. Тенденції практики складання бюджетів участі в Україні.
3. Характеристика етапів формування та реалізації бюджету участі.
4. Проблеми функціонування бюджетів участі в Україні та шляхи їх вирішення.

Тема 16: Основи складання бюджету для громадян

Мета: вивчити необхідність та зміст бюджетів для громадян в контексті забезпечення прозорості бюджетного процесу та налагодження ефективних комунікацій влади і громади; розглянути вимоги до інформації, яка використовується для складання бюджету для громадян; ознайомитися з практикою складання бюджету для громадян в Україні на рівні місцевого самоврядування; визначити напрямки розвитку технологій складання бюджету для громадян.

Питання для обговорення:

1. Бюджет для громадян як інструмент забезпечення прозорості бюджетного процесу.
2. Інформація, яка використовується для складання бюджету для громадян.
3. Практика складання бюджету для громадян в Україні на місцевому рівні.
4. Напрямки розвитку технологій складання бюджету для громадян.

Тема 17: Бюджетна прозорість: суть, значення та шляхи підвищення

Мета: вивчити суть і значення принципу бюджетної прозорості; розглянути нормативно-правове забезпечення бюджетної прозорості в Україні, міжнародні та вітчизняні підходи до визначення рівня бюджетної прозорості; охарактеризувати бюджетні документи і вимоги до інформації; проаналізувати стан бюджетної прозорості в Україні; визначити шляхи підвищення рівня бюджетної прозорості в Україні.

Питання для обговорення:

1. Суть і значення принципу бюджетної прозорості.
2. Моніторинг бюджетної прозорості Міжнародним бюджетним партнерством.
3. Бюджетні документи і вимоги до інформації.
4. Стан бюджетної прозорості в Україні.
5. Моніторинг бюджетної прозорості громадськими організаціями України.

Тема 18: Фінансовий контроль на місцевому рівні

Мета: вивчити зміст, завдання і принципи фінансового контролю на місцевому рівні; об'єкти та суб'єкти фінансового контролю; розглянути попередній, поточний і наступний фінансовий контроль; охарактеризувати органи управління, які наділені контрольними повноваженнями у сфері місцевих фінансів; розглянути повноваження органів місцевого самоврядування у сфері фінансового контролю; сутність і роль відомчого і внутрішнього контролю в системі місцевих фінансів; зміст та інструменти громадського контролю на місцевому рівні в умовах демократизації суспільного життя.

Питання для обговорення:

1. Зміст, принципи та завдання фінансового контролю на місцевому рівні.
2. Повноваження органів державного управління у сфері фінансового контролю на місцевому рівні.
3. Відомчий і внутрішній фінансовий контроль на місцевому рівні.
4. Громадський фінансовий контроль і його роль в управлінні місцевими фінансами.

Тема 19: Корупційні ризики в управлінні місцевими фінансами

Мета: визначити основні негативні наслідки поширення корупції у сфері місцевих фінансів; розглянути антикорупційне законодавство в Україні; охарактеризувати корупційні ризики у різних сферах функціонування місцевих фінансів; визначити напрями мінімізації корупційних ризиків та усунення їх негативних наслідків у сфері місцевих фінансів.

Питання для обговорення:

1. Сутність явища корупції та її негативні наслідки у сфері місцевих фінансів.
2. Антикорупційне законодавство в Україні.
3. Корупційні ризики у різних сферах функціонування місцевих фінансів.
4. Напрями мінімізації корупційних ризиків та усунення їх негативних наслідків у сфері місцевих фінансів.

Тема 20: Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів

Мета: розглянути найважливіші міжнародні стандарти організації місцевих фінансів; вивчити склад фінансових ресурсів органів місцевої влади зарубіжних країн, доходи і видатки місцевих бюджетів, фінансове вирівнювання та його роль у розвитку територій, місцеве оподаткування, практику комунального кредиту у зарубіжних країнах; вивчити сутність бюджетного федералізму та функціонування системи міжбюджетних трансфертів за кордоном; ознайомитися з особливостями організації фінансів зарубіжних муніципальних підприємств; формами залучення громадян до управління місцевими справами в зарубіжних країнах.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні та європейські стандарти організації місцевих фінансів.
2. Формування доходів і здійснення видатків з місцевих бюджетів зарубіжних країн.
3. Фінансове вирівнювання та його роль у розвитку зарубіжних країн.

4. Місцеве оподаткування за кордоном.
5. Світовий досвід здійснення місцевих запозичень.
6. Міжбюджетні трансферти за кордоном.
7. Особливості організації фінансів муніципальних підприємств за кордоном.

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) з дисципліни «Місцеві фінанси» виконується самостійно кожним студентом згідно методичних рекомендацій. КПЗ призначене для набуття умінь самостійного мислення і самоконтролю у студентів. КПЗ охоплює основні теми дисципліни та має на меті більш глибоке й повне засвоєння теоретичного матеріалу з місцевих фінансів, оволодіння навиками застосування набутих теоретичних знань щодо формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування на практиці та є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни.

КПЗ по дисципліні «Місцеві фінанси» включає: виконання завдання практичного спрямування (завдання №1) підготовку інфографіки для формування Бюджету для громадян на прикладі конкретної територіальної громади (завдання №2); складання кросворду (завдання №3), розв'язок задачі (завдання №4).

Завдання 1 (10 балів)

На основі вивчення регіональних та місцевих стратегічних планів соціально-економічного розвитку, а також аналізу даних щодо динаміки доходів і видатків бюджету територіальної громади, в якій Ви проживаєте, назвіть найважливіші пріоритети місцевої фінансової політики (до 10 пунктів) і проблеми, які потребують вирішення органами місцевого самоврядування (до 10 пунктів).

Завдання 2 (10 балів)

За даними про планові та фактичні показники виконання бюджету конкретної територіальної громади складіть інфографіку для формування Бюджету для громадян.

Завдання 3 (10 балів)

Основні типи задач

Задача 1

Приватне підприємство «А» організовує та проводить діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування. Площі земельних ділянок на території м. Тернопіль, відведені для цієї мети, становлять 1400 кв. м. (у т.ч. площа під місцями для безоплатного паркування інвалідів – 110 кв. м) та 2150 кв. м. (у т.ч. площа під місцями для безоплатного паркування інвалідів – 125 кв. м)

Визначити суму збору за місяць для паркування транспортних засобів, що підлягає до сплати у першому кварталі 2021 року (кількість днів провадження діяльності ПП «А» у I кварталі – 90 день), якщо міською радою встановлено ставку даного платежу в розмірі 0,07% від мінімальної заробітної плати.

Вказати до складової якого бюджету зараховується цей збір.

Задача 2

Враховуючи наведені дані, обґрунтувати: чи отримає обласний бюджет базову дотацію, чи відбудеться передача реверсної дотації до державного бюджету та у якому обсязі ?

Вихідні дані:

- населення області – 1041,3 тис. осіб (населення загалом по Україні – 40204,2 тис. осіб);

- надходження податку на доходи фізичних осіб, сплаченого платниками зареєстрованими на території області – 887926,1 тис. грн. (надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджетної системи України – 53924391 тис. грн.);
- надходження податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки, сплаченого платниками зареєстрованими на території області – 246704,8 тис. грн. (надходження податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки до бюджетної системи України – 27671509,9 тис. грн.).

Задача 3

У власності громадянина А. Сергієнка перебувають наступні об'єкти нерухомості: квартира (загальна площа – 180 кв м, житлова площа – 140 кв м); гараж (площа – 20 кв м); дачний будинок (загальна площа – 96 кв м, житлова площа – 70 кв м); земельна ділянка (площа – 0,3 га). Станом на 1 січня 2020 р. міська рада встановила максимальний розмір ставки податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Мінімальна заробітна плата у вказаний період дорівнює 4723 грн.

Визначити розмір податкового зобов'язання і термін сплати А. Сергієнком податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Задача 4

Житловий будинок загальною площею 300 кв (з яких 225 кв м – житлова площа) перебуває у спільній частковій власності чотирьох осіб. Кожен з таких власників володіє рівною часткою об'єкта житлової нерухомості. На 2020 р. сільська рада встановила ставку податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, в розмірі 1% мінімальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата у вказаний період дорівнює 4723 грн.

Визначити податкові зобов'язання зі сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, для кожного з таких осіб. Крім того, встановити суму даного платежу в разі, якщо об'єкт житлової нерухомості перебував би у спільній сумісній власності, але не поділений в натурі.

7. Тренінг з дисципліни

Мета тренінгу з дисципліни «Місцеві фінанси» – формування у студентів навиків у сфері управління місцевими фінансами і фінансами комунального сектора, бюджетного планування на рівні місцевих бюджетів, виконання місцевих бюджетів за доходами і видатками, контролю за бюджетними коштами на місцевому рівні, застосуванні форм громадської участі у бюджетному процесі та забезпеченні його прозорості. Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем «бакалавр».

Проведення тренінгу дозволяє забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих в процесі навчання; виробити у студентів навички роботи з документами, які використовуються у бюджетному процесі на місцевому рівні; інтегрувати теоретичні знання і практичні навички у єдиний комплекс відповідно до потреб сучасного ринку праці.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина. Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.

2. Організаційна частина. Встановлення правил проведення тренінгу, формування робочих груп студентів, визначення завдань та розподіл ролей. Забезпечення учасників тренінгу роздатковими матеріалами: таблицями, бланками документів, алгоритмами проведення, інструкціями.

3. Практична частина. Виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. Підведення підсумків. Презентація практичної роботи в групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу. Тематика тренінгу.

Тематика тренінгу

1. Аналіз динаміки і структури доходів загального та спеціального фондів конкретного місцевого бюджету.
2. Аналіз динаміки і структури видатків загального та спеціального фондів конкретного місцевого бюджету.
3. Виявлення причин невиконання запланованих показників конкретного місцевого бюджету.
4. Аналіз стану виконання програм, які реалізуються з конкретного місцевого бюджету.
5. Аналіз рішення органу місцевого самоврядування щодо проекту конкретного місцевого бюджету, місцевих податків і зборів на предмет відповідності чинному законодавству.

8. Самостійна робота

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Місцеві фінанси» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні положень законодавства, навчальної і наукової фахової літератури.

№ теми	Тематика	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
Тема 1	Історичні аспекти становлення місцевих фінансів в Україні.	2	6
Тема 2	Особливості державної регіональної політики в країнах ЄС.	2	6
Тема 3	Зарубіжний досвід децентралізації влади.	2	6
Тема 4	Секторальні реформи та завдання фінансової політики на місцевому рівні.	3	6
Тема 5	Фандрайзинг як інструмент формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.	2	6
Тема 6	Шляхи вирішення проблем розвитку місцевого господарства в умовах бюджетної децентралізації.	3	8
Тема 7	Практика розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи і видами місцевих бюджетів.	2	8
Тема 8	Історія місцевого оподаткування у світі та Україні.	3	8
Тема 9	Бюджетний федералізм, його суть та вплив на організацію місцевих фінансів.	3	8
Тема 10	Історичні аспекти розвитку місцевих запозичень в Україні.	3	6
Тема 11	1. Соціальна спрямованість місцевих бюджетів (на прикладі конкретного місцевого бюджету). 2. Бюджет розвитку місцевих бюджетів та проблеми його функціонування.	4	8
Тема 12	Практика звітування головних розпорядників бюджетних коштів на місцевому рівні.	2	6

Тема 13	Проблематика застосування програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів.	3	6
Тема 14	Організація бюджетних слухань (на прикладі конкретного населеного пункту).	3	6
Тема 15	Моніторинг процесу формування і реалізації бюджету участі (на прикладі конкретного місцевого бюджету).	3	8
Тема 16	Оцінка доступності інформації у бюджетах для громадян (на прикладі конкретного населеного пункту).	3	8
Тема 17	Формування нормативної бази транспарентності публічних фінансів на міжнародному рівні.	2	6
Тема 18	Розвиток форм громадського контролю місцевих фінансів.	3	6
Тема 19	Роль громадськості у попередженні корупційних ризиків у сфері місцевих фінансів	3	8
Тема 20	1. Місцеві бюджети, місцеве оподаткування та муніципальні позики в зарубіжних країнах. 2. Формування нормативної бази транспарентності публічних фінансів на міжнародному рівні.	4	8
	Разом	55	138

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, кейс-метод, ділові ігри, реферування, виконання КПЗ, есе, підготовка і презентація проектів.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Місцеві фінанси» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- екзамен.

11. Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Місцеві фінанси» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентація результатів виконаних завдань; оцінювання результатів модульної контрольної роботи; оцінювання комплексного індивідуального завдання; оцінювання результатів самостійної роботи; аргументованість наукової дискусії; інші види індивідуальних і групових завдань; екзамен.

Політика щодо дедлайнів і перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба,

міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Публічні фінанси» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
Опитування під час заняття (теми 1–10) – 4 бали за тему – макс. 40 балів. Самостійна робота (теми 1–10) – 1 бал за тему – макс. 10 балів. Модульна робота – макс. 50 балів.	Опитування під час заняття (теми 11–20) – 4 бали за тему – макс. 40 балів. Самостійна робота (теми 11–20) – 1 бал за тему – макс. 10 балів. Модульна робота – макс. 50 балів.	Підготовка КПЗ – макс. 40 балів. Презентація КПЗ – макс. 20 балів. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 40 балів.	Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 30 балів, макс. 60 балів. Теоретичне питання – макс. 20 балів.	Підсумковий бал = оцінка за $3M1 \times 0,2 +$ оцінка за $3M2 \times 0,2 +$ оцінка за $3M3 \times 0,2 +$ оцінка за $3M4 \times 0,4$
Разом балів:				
максимально 100 балів	максимально 100 балів	максимально 100 балів	максимально 100 балів	максимально 100 балів

Форми і критерії оцінювання

Поточне опитування під час заняття:

4 бали – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

3 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

2 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1 бал – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Самостійна робота:

1 бал – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, винесеним на самостійну роботу, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст завдань.

Модульна робота:

40–50 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

25–39 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10–24 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1–9 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

КПІЗ:

підготовка КПІЗ

25–40 балів – зміст КПІЗ повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження.

10–24 бали – зміст КПІЗ в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві неточності.

1–9 балів – на недостатньому рівні висвітлює проблему, яка досліджувалася, логічного не завершений аналіз і оцінка стану об'єкту дослідження; наведені авторські пропозиції і рекомендації є загальними (без урахування особливостей об'єкту дослідження) і недостатньо обґрунтованими; припускається значних помилок у розрахунках при розв'язанні практичних завдань роботи.

презентація КПІЗ

10–20 балів – під час презентації результатів виконаного КПІЗ демонструє знання і розуміння теми, викладає матеріал у логічній послідовності, показує уміння аналізувати і узагальнювати теоретичний і практичний матеріал та високий рівень підготовки презентації.

5–9 балів – матеріал презентує у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, розрахунках при розв'язанні практичних завдань, презентація роботи при цьому має незначні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

1–4 бали – матеріал презентує фрагментарно, без логічної послідовності, презентація роботи при цьому має значні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

Тренінг:

30–40 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст завдань тренінгу.

20–29 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10–19 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1–9 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Екзамен – вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання. Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 2 бали, що в підсумку дає максимально 20 балів;

2 бали – на тест надано правильну відповідь.

задач (практичних завдань): 2 задачі, за розв'язання кожної із яких студент може отримати від 0 до 30 балів, що в підсумку дає максимально 60 балів;

20–30 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

10–19 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–9 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного (проблемного) питання: 1 теоретичне питання, за відповідь на яке студент може отримати від 0 до 20 балів.

10–20 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–9 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1–20
2.	Проекційний екран	1–20
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox)	1–20
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1–20
5.	Персональні комп'ютери	1–20
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1–20
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1–20
8.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1–20
9.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1–20
10.	Google Forms, Google Sheets	1–20

Рекомендовані джерела інформації

1. Возняк Г. В., Коваль В. М. Видатки місцевих бюджетів через призму війни в Україні. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: [зб. наук. пр.] / НАН

- України. Ін-т регіональних досліджень ; ред. кол. : відп. ред. І.З. Сторонянська. Львів, 2022. Вип. 2(154). С. 9-14. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20222\(154\)/sep20222\(154\)_009_VoznyakH,KovalV.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20222(154)/sep20222(154)_009_VoznyakH,KovalV.pdf)
2. Возняк Г., Мульська О., Патицька Х., Раделицький Ю. Фінансові дисбаланси та їхній вплив на розвиток регіонів України в умовах економічної нестабільності. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2022. 1(42), 240–249. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.1.42.2022.3706>
 3. Гринчишин І. М. Добробут територіальної громади: фінансове забезпечення в умовах нової парадигми регіонального розвитку / за наук. ред. І. З. Сторонянської; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2020. 380 с.
 4. Кириленко О. Фінансова самодостатність територіальних громад: сутність та умови забезпечення. *Світ фінансів*. 2022. № 4. С. 68-86. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1559/1567>
 5. Кириленко О., Баранець Я. Досвід забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад. *Вісник ТНЕУ*. 2020. №3. С. 54. URL: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1153>
 6. Кириленко О., Жадан О. Підвищення прозорості та обґрунтованості використання бюджетних коштів. *Світ фінансів*. 2021. № 3. С. 23-37. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1457/1463>
 7. Кириленко О. П., Максимчук О. С. Планування капітальних видатків місцевих бюджетів України: сучасний стан та перспективи удосконалення. *Інтернаука. Серія «Економічні науки»*. 2019. №7. С. 70-76. URL: <http://www.inter-nauka.com/magazine/economy/>
 8. Кириленко О. П., Максимчук О. С. Капітальні інвестиції з місцевих бюджетів: сучасна практика та перспективи удосконалення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 2. С. 5–11. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2019/3.pdf
 9. Клименко М. О., Клименко О. М., Клименко Л. В. Сталий розвиток місцевих громад : підручник. К. : Кондор, 2018. 296 с.
 10. Луніна І. О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2020. 440 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/339.pdf>
 11. Луніна І. О. Потенціал публічних фінансів для забезпечення видатків воєнного періоду та поствоєнного відновлення України. *Фінанси України*. 2022. № 8. С. 7–26. <https://doi.org/10.33763/finukr2022.08.007>
 12. Мельник Л. М., Дума В. Л. Формування бюджетного потенціалу місцевих фінансів : монографія. Дума. К. : Кондор, 2019. 216 с.
 13. Місцеві фінанси: підруч. / за ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2015. 448 с.
 14. Пелехатий А. О. Бюджетна політика у забезпеченні розвитку територій: концептуальні домінанти та напрями модернізації: монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. 386 с.
 15. Сторонянська І. З., Бенюк Л. Я., Мединська Т. В. Система фінансового вирівнювання в Україні в умовах сучасних викликів: основні проблеми та напрями їх вирішення. *Фінанси України*. 2023. № 2. С. 53-70.
 16. Управління фінансами територіальних громад : теорія і практика : монографія / В. М. Булавинець, В. П. Горин, А. В. Дем'янюк [та ін.] ; за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 280 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/46227>
 17. Фінансове забезпечення органів місцевого самоврядування: концептуалізація, практика та пріоритети : монографія / М. І. Карлін, В. І. Проць, Н. В. Проць. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 252 с.
 18. Voznyak H., Mulska O., Kloba T., Kloba L. (2021). Assessing and strengthening budgetary security of regions and their amalgamated hromada in an unstable economy: A case for Ukraine. *Public and Municipal Finance*, 10 (1), 138-150. DOI: 10.21511/pmf.10(1).2021.11

19. Voznyak H., Grzebyk M., Yehorycheva S., Pelekhatyy A. (2019). Budget control at local level in conditions of financial decentralization in Ukraine: problems and ways of their solution. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 3 (33), 328-339. DOI: <http://fkd.org.ua/article/view/179708>
20. Ivanova A., Vatslavskiy O. The level of fiscal decentralization in Ukraine: modeling of indicative parameters. *2020 10th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)* (16-18 September 2020, Deggendorf, Germany), P. 545-548. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/document/9208868>
21. Kvasnytsia O., Rusin V. Research of reserves of strengthening the income base of budgets of united territorial communities in decentralization conditions. *Technology audit and production reserves*. 1 (No 5(45) 2019. P. 23-28. URL: <https://www.researchgate.net/publication/332931837>
22. Lobodina Z., Kizyma T., Demianyshyn V., Berezka K., Savchuk S. Participatory budgeting in the context of behavioural finances. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. Том. 5 (46). С. 109–125. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3886/3661>
23. Lobodina Z. M., Lopushniak H. S., Kizyma T. O., Lyvdar M. V. Inclusive budgeting: theoretical aspects, prerequisites and necessity for its implementation in Ukraine. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. Вип. 2 (33). С. 463–472. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3008>
24. Lysiak L., Kachula S., Hrabchuk O., Filipova M., Kushnir A. (2020). Assessment of financial sustainability of the local budgets: case of Ukraine. *Public and Municipal Finance*, 9, 1, 48-59. DOI [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.09\(1\).2020.05](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.09(1).2020.05)
25. Lysiak L., Kachula S., Hrabchuk O., Ziuzin V. Development of corporative social responsibility and financing of social programs: regional aspect. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. - Magnanimitas*. 2021. Volume 11/01 (XV). Pp. 73-82. URL: <https://www.hrpub.org/download/20211130/UJAF33-12225345.pdf>
26. Malyniak B. S., Martyniuk O. M., Kyrylenko O. P. Corruption and efficiency of public spending in states with various public management types. *Economic Annals-XXI*: Volume 178, Issue 7-8, Pages: 17-27, September 30, 2019. URL: <http://soskin.info/en/ea/2019/178-7-8/Economic-Annals-V178-02>
27. Malyniak B. S., Martyniuk O. M., Kyrylenko O. P. The Impact of Corruption on the Efficiency of Public Spending Across Countries with Different Levels of Democracy. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. Vol 1, No 28 (2019). P. 290–301. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/163927>
28. Modern Ukrainian financial science : theoretical paradigm & practical concept of public finance / V. Fedosov, A. Krysovaty, V. Oparin, P. Yukhymenko. Oklahoma : DraftDigital Publishing, 2019. 447 p. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/41463>
29. Ostrovska H., Demianyshyn V., Maliuta L., Sherstiuk R., Kizyma T. Conception of an effective budget process and ways of improvement regional budget policy. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, Vol. 12, 07-Special Issue, 2020, pp. 1686-1690. URL: <https://www.jardcs.org/abstract.php?id=5703>
30. Tulai O., Petrushenko Y., Glova J., Sydor I., Ponomarenko O. The impact of decentralization on the financial support of regional development. *Investment Management and Financial Innovations*. 2019. Vol. 16, Issue 4. URL: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/35446/1/IMFI_2019_04_Tulai%20%281%29.pdf